

SÄÄKSISÄÄTIÖN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2002

1. Yleistä

Vuosi 2002 oli säätiön kolmastoista toimintavuosi. Aikaisempien vuosien tapaan toimintaa riitti lähes ympärivuotisesti, jos kohta töiden selvä painopiste asettuikin kesäkauteen.

Yksi säätiön lyhyen historian tärkeä merkkipaalu saavutettiin keväällä, kun sääksikeskuksen uudisrakennus vihittiin käyttöön. Rinnan sääksikeskuksen viimeistelytöiden kanssa rakennettiin säätiön toimenpitein kevättalvella massiivinen maisema- ja lintutorni Hauhon Vähäniemeen.

Säätiön omana tutkimushankkeena jatkettiin sateliittisääksiprojektia. Hankkeen maastotyöt onnistuivat hyvin. Yhteensä kuusi sääkseä onnistuttiin valjastamaan lähettimillä. Tutkimus jatkuu vielä ainakin vuoden 2003 ajan.

Vuoden aikana säätiö on jatkanut yhteistyötä monien eri tahojen kanssa. Ulkopuolisista hankkeista tärkeimpiä olivat Retulansaari, Evo-projekti, UPM-Kymmene Metsän pönttöseuranta ja syksyllä käynnistynyt Sarsan 400-juhluvuoden suunnittelutyö.

2. Säätiön hallitus vuonna 2002

Juhani Lokki, puheenjohtaja, Helsinki; Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry
Erkki Korpimäki, varapuheenjohtaja, Naantali; Suomen Lintutieteellinen yhdistys ry
Arto Kalliola, jäsen, Lieto; BirdLife Suomi ry
Juhani Koivu, asiamies, Hämeenlinna; Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry
Aimo Korhonen, talouselämän asiantuntija, Hämeenlinna
Terho Poutanen, jäsen, Helsinki; Suomen Luonnonsuojeluliitto ry
Jukka Rahunen, talouselämän asiantuntija, Turku
Torsten Stjernberg, jäsen, Kauniainen, Luonnontieteellinen keskusmuseo/Eläinmuseo ja
Veikko Tamminen, jäsen, Janakkala; Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry

Säätiön työvaliokunnassa ovat työskennelleet Juhani Lokki, Aimo Korhonen, Jukka Rahunen, Veikko Tamminen ja Juhani Koivu.

3. Säätiön palveluksessa olleet palkatut työntekijät

Sääksikeskuksen oppaana ja huoltohenkilönä työskenteli 1.4. – 30.9.2002 Tanja Kristiina Jylhä. Hänen palkkauksensa oli järjestetty säätiölle myönnetyn **yhdistelmätuen** avulla. Palkkaus oli haettu Kangasalan työvoimatoimistolta. Säätiön osuus muodostui lähinnä sosiaali- ja vakuutusmaksuista.

4. Säätiön tärkeimmät hankkeet vuonna 2002

4.1 Sääksikeskuksen toiminta

Sääksikeskuksen uudisrakennuksen rakennustöitä jatkettiin koko kevättalven ajan. Huhtikuussa siivottiin myös ulkoalueet. Säätiön oman työvoiman lisäksi pihatalkoisiin osallistui mm. K-HLY:n talkooryhmä.

Suurlähettiläs *Pertti Salolainen* vihki opastuspaviljongin käyttötarkoitukseensa 5.5.2003.

Uudistettu sääksikeskus osoittautui kesän aikana hyvin toimivaksi kokonaisuudeksi. Yleisöltä saatu palaute oli poikkeuksetta myönteistä. Huolto- ja varastorakennuksen puuttuminen koettiin kuitenkin selvänä epäkohtana.

Sääksitornilla vieraili kesän aikana noin 10 000 kävijää (sähköinen laskuri). Mansikka-aikana kohteen toiminta vilkastui oleellisesti, kun marjojen ostajia ja poimijoita vieraili alueella varsin runsaasti. Näyttäisikin siltä, että tämä yhteistyömalli paikallisen viljelijän kanssa on hyvin perusteltu ja toimiva.

Sääksialtaan kalahuolto jouduttiin toteuttamaan lähes kokonaan luonnonkaloilla. Kaloja pyydystettiin Hämeenlinnan Miemalasta, Kalvolan Uurtaanjärvestä, Valkeakosken Tykölänjärvestä ja Kangasalan Kyläjärvestä. Kaikkiaan onnistuttiin pyydystämään noin 1800 kiloa ruutanoita, sorvia, suutareita ja lahnoja. Kirjolohia saatiin vain 300 kiloa. Hanke vaati satoja työtunteja ja kohtuuttoman määrän ajokilometrejä, joten vastedes ei tällaista järjestelyä enää kannata edes kokeilla.

4.2 Sääksien sateliittiseurantahanke

Vuonna 2001 käynnistynyt sääksien sateliittiseurantahanke jatkui kesällä 2002. The Raptor Center myi säätiölle 6 uutta lähetintä erittäin edullisesti, joten näin saatiin asennettua peräti kuusi lähetintä alunperin suunnitellun neljän asemesta.

Säätiön työryhmä asensi Utsjoella neljälle linnulle uudet lähettimet ja poisti ”Lasse”-sääkseltä toimintakykynsä menettäneen lähettimen. Lisäksi valjastettiin Hämeestä kaksi sääkseä lähettimillä.

Professori Pertti Saurola on julkaissut lyhyet artikkelit tutkimuksessa saaduista tuloksista ja kokemuksista ylipäätään (Suomen Luonto, toukokuu 2002 ja Linnut 4/2002). Hanketta toteutetaan yhteistyössä Vattenfall Oy:n kanssa.

4.3 Valkeakosken kaupungin myöntämän apurahan turvin toteutetut maastotyöt

Pertti Nikkasen johdolla kartoitettiin Valkeakosken pesivä sääksikanta ja tarkastettiin vanhojen tekopesien kunto. Apurahan saanut työryhmä rakensi kaupungin alueelle kolme uutta tekopesää. Lisäksi valmisteltiin kahden uuden pesän rakentamiseen liittyviä tausta-asioita kuntoon (sijainnin suunnittelu, luvat ym.). Työt jatkuvat maastotyökaudella 2003. Työryhmä on jättänyt säätiölle selvityksen apurahan käytöstä.

4.4 Säätiön johtamat kenttätyöt eri hankkeissa

Säätiön työryhmä kävi 15.5.2002 rakentamassa tekopesän UPM-Kymmenen maalle Ruovedelle. Pesä on eläkkeelle siirtyneen Seppo Kangasmäen ”eläkemuisto” yhtiölle. Sen on samalla tarkoitus toimia metsänhoidollisessa mielessä esimerkkikohteena alueen metsäammattilaisille.

Säätiön asiamiehen työpanos sitoutui kevättalvella niin tarkoin Pohtiolammen rakennustyöhön ja Hauhon tornihankkeeseen, että maakunnan tekopesäverkoston kipeästi kaipaamat saneeraustyöt jäivät vähiin. Keväällä onnistuttiin kuitenkin paikkaamaan muutamia pahimpia myrskytappioita. Pudonneiden pesien tilalle rakennettiin uudet Kalvolan Ohtisiin, Janakkalan Suurisuolle ja Kalvolan Lahistenlahkolle.

Säde Andstén tarkasti vanhaan tapaan noin 500 säätiön asentamasta 800:sta pikkupöntöstä. Hän kokoaa tilaston tarkastuksen tuloksista yhteenvetona, jossa on mukana kaikki tutkimusvuodet.

4.5 Hauhon Vähäniemen maisema- ja lintutorni

Vähäniemen tornin perustustyöt tehtiin jo syksyllä 2001. Tornin varsinainen rakentaminen toteutettiin helmi- ja maaliskuussa 2002. Torni vihittiin käyttöön 15.4.2002.

Tornin rakennukseen osallistuivat Ilpo Painilainen, Tero Niskanen, Sami Lyytinen, Toni Nurmi, Pekka Kekki, Harri Salo ja Juhani Koivu. Säätiö kiittää hankkeeseen osallistuneita säätiön ulkopuolisia henkilöitä saamastaan merkittävästä työpanoksesta säätiön hyväksi.

5. Säätiön myöntämät apurahat

Sääksisäätiön hallitus myönsi 18.2.2002 pitämässään kokouksessa seuraavat apurahat:

Työryhmä: Sami Lyytinen, Ilpo Painilainen, Tero Niskanen ja Tuomo Ollila saivat Sodankylän ja Inarin sääksikannan seurantatutkimuksen kenttätöihin yhteensä 1.682,00 € (Varat Vähäniemen tornin rakennustyöstä).

Veikko Tarsalle annettiin oikeus käyttää vuoden 2001 apuraha loppuun Lohjan seudun tekopesäohjelman toteuttamisessa (sairastuminen kesken maastotyökautta vuonna 2001).

6. Kokoukset

Säätiön vuosikokous pidettiin 18.2.2002 Hämeenlinnassa. Hallituksen toinen kokous pidettiin puhelinkokouksena 25.11.2002.

Työvaliokunta piti muutamia puhelinkokouksia, joista ei pidetty pöytäkirjaa.

7. Tiedotustoiminta, retket, luennot ja yleisötilaisuudet

7.1 Tiedottaminen

Apurahoista tiedotettiin aikaisempien vuosien tapaan Terho Poutasen laatimalla lehdistötiedotteella. Pohtiolammen opastuspaviljongin vihkiminen oli varsin näyttävästi esillä eri lehdissä.

Pohtiolammen toimintaa esitteleviä artikkeleita oli ainakin Aamulehden erikoisnumerossa, Helsingin Sanomissa ja Kangasalan Sanomissa. Radio Moreeni teki noin 25 minuutin ohjelman sääksikeskuksesta. Säätiön asiat olivat myös muutamaan kertaan esillä Radio-Hämeen ohjelmistossa. Veikko Neuvonen teki niin ikään keväällä yhden ohjelman sääksen suojelutyöstä luontoradioon. Geo & Geo kuvausryhmä valmisti osion Suomen luontomatkaileva koskevaan dokumenttiin Pohtiolammelta. Filmi on tarkoitus esittää Italian televisiossa keväällä 2003.

Sateliittisääkset saivat osakseen runsaasti huomiota tiedotusvälineissä. Hanketta esiteltiin ainakin kolmesti televisiossa, useita kertoja eri radio-ohjelmissa ja monissa lehti uutisissa.

7.2 Retket ja erilaiset yleisötilaisuudet

Jo perinteinen Tyrvääntö-Seuran yölaulajaretki järjestettiin 14.6.2002. Hankkeessa oli mukana myös K-HLY. Retken johtajana toimi Juhani Lokki ja säätiöstä oli mukana oppaana myös Juhani Koivu.

Retulansaaren Ylikartanon ympäristöhankkeessa säätiö toteutti vuoden aikana lähinnä vain talviruokintaosion. Hankkeen suunnittelutyössä ja eri tilaisuuksissa säätiötä ovat edustaneet Juhani Lokki ja Juhani Koivu.

Evon metsien monikäyttösuunnittelussa säätiötä ja lintuyhdistystä ovat edustaneet Tero Niskanen ja Juhani Koivu. Evolla järjestettiin ”Sininen hetki”-niminen erätapahtuma 23.3.2002. Säätiön rastin järjestivät ja ylläpitivät Juhani Koivu ja Ilpo Painilainen.

Pitäjänmäen peruskoulun kolmen eri luokan oppilaille järjestettiin ”lintuaamu” Hattelmalanjärven tornilla 23.5.2002.

Esitelmää on pidetty seuraavasti: Evon metsäoppilaitos, ”Sääksi ja luontomatkaileva” (22.2.02); Seitsemisen kansallispuisto, ”Sääksen suojelutyö” (26.5.02) ja Hämeenlinnan näkövammaiset, ”Sääksi: Kanta-Hämeen maakuntalintu” (18.10.02). Esitelmät kävi pitämässä säätiön asiamies.

Erämessuille 6. – 9.6.2002 säätiö osallistui yhteisosastolla E-HLSP:n kanssa.

Lintu- ja retkeilypäiville 14. – 16.6.2002 Kiikan Kiimajärvellä osallistuttiin yhteisosastolla Taigabird Oy:n kanssa.

8. Yhteistoiminta

Säätiölle on vakiintunut vuosien mittaan monia tärkeitä yhteistyökumppaneita. Monissa hankkeissa yhteistyön käytännön muodot ovat varsin pieniä asioita, mutta kokonaisuuden kannalta usein perin tärkeitä, elleivät peräti ratkaisevan tärkeitä. Vuoden aikana tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat olleet K-HLY, HSLSY, E-HLSP, BirdLife Suomi, Hämeen ympäristökeskus, Metsähallitus, UPM-Kymmene Metsä, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Hämeenlinnan kaupungin luonnonhoitotoimisto, Valkeakosken kaupunki, Kangasalan kunta, Mobilia, Wääksyn kartano, Suomen Luontokuva-Akatemia ja Finnish Birdtours osk.

Taloudellisesti erittäin merkittävänä yhteistyökumppaneina ovat toimineet Vattenfall Oy ja Toyota Motor Finland Oy, jotka ovat mahdollistaneet sääksien sateliittiseurannan jatkamisen.

9. Säätiön saamat lahjoitukset

Taimen Oy lahjoitti sääksien ruokinta-altaaseen noin 1000 kg kirjolohia. Määrä oli vain kolmasosa aikaisempina vuosina saaduista eristä, koska vuoden 2001 kesä oli poikkeuksellisen hyvä vuosi kalankasvatukselle ja jatkojalostuksesta hylättyä kalaa ei yksinkertaisesti tullut. Todellisena takaiskuna koettiin vielä se, että isokoskelot söivät koko kalaerän varastoaltaasta syksyllä 2001.

Rehurasio Oy lahjoitti sääksialtaiden kalojen ravinnoksi noin 2000 kg kalarehua. Lahjoituksen käytännön järjestelyt hoiti Jukka Rahunen.

Sääksikeskukseen saatiin joitakin pienehköjä materiaalilahjoituksia kuten 12 kappaletta isoja koivuangerpopensaita, erä työkaluja ja kalankuljetussäiliöitä.

Helmi-Irene ja Pertti Saurola järjestivät elokuulla Hauhon Witsiälässä elonkorjuujuhlan eläkkeelle siirtymisensä merkiksi ja lahjoittivat vieraiden ”kukkaisrahat” säätiölle. Lahjoituksen suuruus oli 2.541,00 € Tilaisuuden yhteydessä Uponor Oy lahjoitti säätiölle lisäksi 2.000,00 €

10. Merkkipäivät, edustukset ja huomionsoitukset

- 10.1.2002 Erkki Korpimäki 50 v., taulun luovutti Jukka Rahunen
- Vilho Penttilän hautajaiset 3.3.2002, säätiötä edusti Seppo I. Saarinen
Vilho Penttilä oli suuri sääksen ystävä ja työmme aktiivinen tukija.
- 16.3.2002 Risto Salovaara 50 v., säätiötä edusti juhlatilaisuudessa Ilmari Häkkinen; yhteislahjana sääksitaulu
- Mobilian lisäosan avajaiset 26.4.2002, säätiötä edustivat Juhani Lokki ja Juhani Koivu, sääksitaulu
- 28.5.2002 Karl-Erik Nordgård 50 v., säätiötä edusti juhlatilaisuudessa Jukka Rahunen; sääksitaulu
- Keisarinharjun tornin rakentajalaatan paljastus 6.6.2002, säätiötä edusti Juhani Koivu
- Hämeen ympäristökeskuksen johtajan Erkki Kellomäen vastaanotto 16.12.2002 Hämeenlinnan Raatihuoneella, säätiön edustajana toimi Juhani Koivu
- Juhani Lokki ja Juhani Koivu ovat edustaneet säätiötä Sarsan 400-juhlavuoden suunnittelutoimikunnassa, toimikunta kokoontui syksyllä kahdesti
- Juhani Koivu on ollut säätiön yhteyshenkilönä K-HLY:n ja HSLSY:n hallituksissa
- Pirkanmaan TE-keskuksen järjestämissä EU-hankkeiden vetäjille tarkoitetuissa koulutustilaisuuksissa (2) on säätiötä edustanut asiamies

11. Säätiön omistamat asunto-osakehuoneistot

Hämeentie 4 B 24 (yksiö) on ollut vuokrattuna koko vuoden ajan. Ruutikellarintie 1 A 7 (yksiö) vuokralainen on vaihtunut kahdesti, mikä merkitsi säätiölle yhden ylimääräisen välityspalkkion menetystä (350 €). Vuokralaisten vaihdot onnistuttiin kuitenkin hoitamaan ilman katkoksia.

12. Vuoden aikana toteutetut ennakoivat toimenpiteet säätiön tulevien vuosien työn pohjaksi

12.1 Sääksikeskuksen kehittämishanke

Säätiö jätti 2.12.2002 Pirkanmaan TE-keskuksen Kantri toimintaryhmälle Leader+kehittämishankkehakemuksen, joka koskee sääksikeskuksen huolto- ja toimistorakennuksen ja kohteen ulkoalueiden parannustöiden rahoitusta. Hanke on ajoitettu aikavälille 3.12.2002 – 3.12.2005.

TE-keskukselta saadun ennakkotiedon mukaisesti päätös asiasta on odotettavissa aikaisintaan maaliskuussa 2003. Säätiö on tehnyt jo joukon ennakoivia toimenpiteitä rakennustyön aloittamiseksi, mutta esimerkiksi varsinaista rakennuslupaa ei ole vielä haettu.

12.2 Säätiön (Pohtiolammen sääksikeskuksen) liittyminen Kangasalan Matkailurengas ry:n jäseneksi

Säätiön asiamies on joutunut monesti neuvotteluihin, joissa on noussut esiin Kangaslan matkailun ja erityisesti luontomatkailun kehittämisenäkymät Sarsassa. Sama koskee yhteistyötä Mobilian kanssa. Toteuttajana näissä kehittämishankkeissa on pääsääntöisesti Kangasalan Matkailurengas ry., jossa tosin kunnan osuus on merkittävä. Säätiö ei ole Matkailurengas ry:n jäsen. Se on kiusallisen usein noussut esiin esimerkiksi vuoden 2002 aikana.

Säätiön hallituksen tulisi nyt tulevien vuosien toiminnan suuntaviivoja määrittäessään tarkoin pohtia, kannattaako säätiön liittyä Kangasalan Matkailurengas ry:n jäseneksi? Esimerkiksi Sarsan 400-juhlavuoden tiimoilta jäsenyydellä saatettaisiin saavuttaa voittopuolinen hyöty.

13. Henkilömuutos säätiön hallituksessa

Säätiön hallituksessa sen perustamisesta saakka työskennellyt insinööri *Veikko Tamminen* jätti erovuoroisena paikkansa Kanta-Hämeen lintu-tieteellisen yhdistyksen täytettäväksi.

Veikko Tamminen tuli maamme sääksien seurantatutkimukseen ja eri suojeluhankkeisiin mukaan jo tutkimuksen käynnistyessä vuonna 1971. Hän toteutti oma-aloitteisesti Janakkalan eteläosien, Lopen ja Tammelan kaakkoisnurkkauksen tekopesäverkoston maastotyöt, osallistui noin kahdenkymmenen vuoden ajan emolintujen rengastustyöhön sekä kantoi vastuun lentopoikasten suuritöisestä seurantatutkimuksesta.

Veikko Tamminen oli lintuyhdistyksessä yksi Sääksisäätiön perustajajäsenistä. Sääksisäätiö esittää vilpittömän kiitoksensa hänen panoksestaan maamme sääksien suojelutyön hyväksi. Samalla toivomme, että hän voimavarojensa mukaan olisi myös tulevina vuosina yhä säätiön käytettävissä.

Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry on syyskokouksessaan 2002 nimennyt *Alssi Niskasen* yhdistyksen uudeksi edustajaksi Sääksisäätiön hallitukseen.

Säätiön puheenjohtaja

Juhani Lokki

Säätiön asiamies

Juhani Koivu